

GRADA

GRAČANIČKI GLASNIK
časopis za kulturnu
historiju

Broj 36, godina XVIII
novembar, 2013.

© Monos 2013

Jedno podsjećanje na Ibrahima Sarajlića, prvog učitelja Narodne osnovne škole u Zelinji Gornjoj kod Gradačca, 1914. godine

Mr. sc. Esad Sarajlić

U povodu 100-godišnjice osnivanja škole

Ibrahim Sarajlić je rođen u Bihaću 14. 6. 1869. godine. Potiče iz trgovačke porodice. Otac mu se bavio trgovinom u Bihaću. Sticajem porodičnih prilika, iz Sarajeva, odakle je porijeklom, našao se u Bihaću, gdje se trajno nastanio. Osnovnu školu Ibrahim je završio u Bihaću, a učiteljsku u Sarajevu, januara 1898. godine. Spada u red prvih generacija učitelja Bošnjaka u BiH.

Službovao je kao učitelj u sljedećim mjestima: Gračanici, 1898. -1899., Nevesinju, 1899.-1900., Travniku, 1901.- 1903., Foči, 1903.-1906., Kozarcu, 1906.-1910., Travniku 1910.-1913., Prelovu kod Višegrada, 1913.-1914., Zelinji Srednjoj (Gradačac)¹ 1914.-1926., i Gradačcu 1926.-1928., kada je konačno penzionisan.

Oženio se sa Esmom Idrizagić iz Gračanice, 1897. Djeca: Rasim 1892. i Munevera (iz prvog braka), Rase-

1 Zelinja Srednja 1914. godine nosila je naziv Zelinja Gornja

*Ibrahim Sarajlić, učitelj (14. 6. 1869. – 1942.).
Fotografija iz 1926.*

ma 23.10.1899., Edhem 13.5.1907., Senija 30.6.1910. (iz drugog braka). Imovno stanje 1926.: kuća u Zelinji Srednjoj, 150 dunuma oranice, 17 dunuma bašče, 40 dunuma šume.²

Sa završenom Učiteljskom školom u Sarajevu, Sarajlić je radio kao učiteljski pripravnik, zatim pomoćni učitelj, a od 1900. godine kao takozvani definitivni učitelj. Govorio je razumljivo njemačkim jezikom. Službena korespondencija između državnih prosvjetnih organa i škole, u vrijeme austrougarske, odvijala se, pored bosanskog jezika i na njemačkom jeziku. U penziju je otišao u zvanju učitelja Prvog razreda.³

Iz njegovog personalnog dosjea možemo sagledati i materijalni položaj

učitelja, visinu plaće i drugih dodataka koje je primao. Tako, dok je službovao u osnovnoj školi u Foči, navodi da je imao sljedeća primanja:⁴

Osnovna plaća	1.000 Kr.
Stanarina	360 Kr.
Lokalni doplatak	300 Kr.
Dodatak	100 Kr.
Ukupno:	1.760 Kr.

Dakle, tada su mu primanja bila 1760 Kruna mjesečno. U ukupnom primanju stanarina iznosi 20,45%. Kao što je rečeno, radio je u više mjesta u BiH kako za vrijeme Austro-Ugarske, tako i u Kraljevini SHS. Prva služba bila mu je u Gračanici⁵, a posljednja, pred penziju u Gradačcu.

Neposredno pred izbijanje Prvog svjetskog rata, službovao je u osnovnoj školi u Prelovu kod Višegrada. Kad je ta škola zapaljena, on je s porodicom zauvijek otišao iz tog sela u nadi da će u nekom drugom kraju dobiti namještenje. Slučajno se to vremenski poklopilo sa dovršenjem izgradnje osnovne škole u Zelinji Srednjoj, gdje je bio potreban učitelj, pa je Sarajlić, 1914. godine, uz saglasnost Zemaljske vlade u Sarajevu i raspoređen za upravitelja u tu školu. Nije se slučajno odlučio za Zelinju. Još dok je službovao u Gračanici on je dobro upoznao i to područje.

Na službu u Zelinju došao je sa suprugom i troje djece – imao je sina i dvije kćerke. Najveći dio službovanja proveo je u tom kraju – na gradačaćkom području – 12 godina u Zelinji Srednjoj (1914. – 1926.) i 2 godine u osnovnoj školi u Gradačcu (1926. – 1928.).⁶ Penzionisan je, 1928. godine, sa 30 godina učiteljskog staža i 60 godina starosti.

Umro je u Gradačcu 1942. godine,

² ABH, Lehrer Personalliste, Učiteljski osobnik, Službenički list, K-454, 1926.

³ Arhiva BiH, Lehrer Personalliste, Učiteljski osobnik, Službenički list, K-454, 1926.

⁴ ABH, navedeni izvor.

⁵ Osman Delić, *Sto godina narodne osnovne škole u Gračanici*, Gračanica, 1986. godine, str. 29.

⁶ ABH, n. izvor.

Molba Ibrahima Sarajlića, školskog upravitelja, da mu se prizna naknada za stanarinu za dva mjeseca (ABH, ZVS, šifra 248-173-17)

gdje je i ukopan na mezarju Kadić bašča.

Dok je bio u službi, pisao je u nekim školskim glasilima iz mjesta svog službovanja, što je na neki način bila obaveza tadašnjih učitelja. O tome je pisao i Hamdija Kreševljaković, pozivajući se na njegove priloge iz Gračanice o običajima Gračanlija da se prilikom islamskih praznika sastaju pod lipama u svom gradu. O tome je u više navrata pisao i *Gračanički glasnik*.

U privatnom životu bavio se pčelarstvom, poljoprivrednom proizvodnjom i lovom.

U jednom službenom zapisniku, po završetku izgradnje školskog objekta u

Zelinji iz 1914. godine, konstatuje se da je škola izgrađena prema planu, da škola ima ograđenu bašću od 85 kvadratnih metara, da je uz školu izgrađena i štala, drvarnica, klozeti-koji su se držali vrlo čisti i uredni.

Od inventara, škola je raspolagala sa 1 stolom, 4 stolice, 1 školskom tablom, koju je trebalo ofarbati, 1 umivaonikom, 1 flašom i 2 čaše, 1 laborom, satom, carskom slikom, podijumom sa 2 vješalice za odjeću, 1 sandukom za drva, 30 stolica (klupa) za djecu.

Kod štednjaka i furune trebalo je postaviti plehove, a kod bunara trebalo je ofarbati vrata. Zaključuje se da su svi nedostaci na školi otklonjeni, tako da se učitelj Ibrahim Sarajlić, kojem su već uručeni ključevi od stana, može smjestiti i odmah početi sa nastavom.

Zapisnik je potpisao Žerovnik Andre-as oberstrassmeister. Na zapisniku stoji datum 14. 11. 1914. godine.⁷

Došavši u Zelinju, međutim, učitelj Sarajlić, radi nekih sitnijih problema, nije mogao useliti u stan sve do novembra 1914. godine, kada je i škola počela sa radom. Bio je prinuđen platiti stanarinu za dva mjeseca, pa u vezi s tim, 28. novembra 1914. godine, podnosi zahtjev Visokoj zemaljskoj vladi u Sarajevu da mu se dodijeli naknada za stanarinu za ta dva mjeseca Nije nam poznato da li je udovoljeno tom zahtjevu. (vidi faksimil zahtjeva).

U surovim životnim uvjetima tokom Prvog svjetskog rata nije bilo lahko i jednostavno organizirati nastavu. Škola je "pokrivala" dosta veliko područje od 6 sela, (D. Međida, D. Zelinja, G. Međida, G. Zelinja, Jelovče Selo i Zelinja Srpska) na kojem je živjelo, po popisu iz 1910.

⁷ ABH, ZVS, šifra 248-173-17.

godine, 4.306 stanovnika, od čega 4.194 Bošnjaka, 1.108 pravoslavaca i 4 katolika.

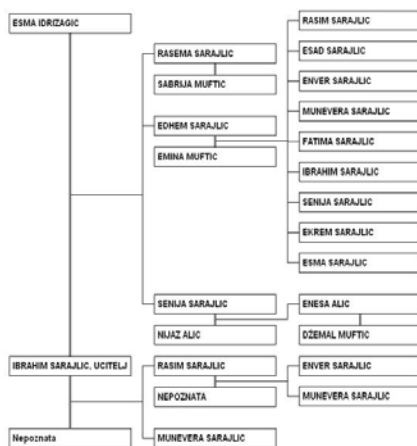
Nije bilo jednostavno utemeljiti nastavu sa djecom različitih vjera i običaja (muslimani i pravoslavni), u selu u kojem nikada nije bilo ni škole ni učitelja. Sarajlić se mogao osloniti samo na iskustvo koje je stekao prethodno službujući u više osnovnih škola u raznim krajevima tadašnje Bosne i Hercegovine.

Koja su godišta upisana, 1914. godine, u prvi razred? Tačnih podataka nemamo, jer razredne knjige iz tog perioda nisu sačuvane. Ali uvidom u kasniju dokumentaciju iz koje se vidi da su se u istom razredu "susretala" i po tri različita godišta, moglo bi se zaključiti da su u školskoj 1914/15. godini u prvi razred bili upisani učenici rođeni 1907. godine, koji su time pravovremeno otpočeli svoje osnovno obrazovanje, ali i učenici starijih godišta, (od 1904. do 1907. godine), jer su bošnjačka djeca prethodno morala pohađati mekteb u trajanju od tri godine.

Iako je Narodna osnovna škola u Zelinji počela sa radom nakon solidnih priprema, već upisom druge generacije (drugi razred), 1915/16. školske godine, ispoljili su se određeni problemi. Škola je imala u prizemlju samo jednu prostoriju veličine 80 m² i jedan mali hodnik (učionica nije bila pregrađena na dva dijela), pa je prostor bio nedovoljan da primi sve učenike, kojih je bilo više nego što je planirano, pogotovo što su u prvi razred istovremeno upisivana po dva godišta.

Da bi se riješio taj problem, upravitelj škole, učitelj Sarajlić, 1. 12. 1915. godine upućuje pismeni zahtjev Okružnoj oblasti u Tuzli da se izvrši dogradnja (proširenje) prizemlja škole za još dvije prostorije. Time bi svi učenici mogli biti primljeni, a bio bi riješen i problem nastave vjeronauke, koja se morala izvoditi odvojeno – za učenike islamske i učenike pravoslavne

Potomci IBRAHIM SARAJLIĆ, UCITELJ

Porodično stablo Ibrahima Sarajlića, (ženio se dva puta). Prikaz prve i druge generacije (djeca i unuci) sa prikazanim ženidbenim vezama u prvoj generaciji. Brojni potomci ove porodice u trećoj, četvrtoj i petoj generaciji koji žive u BiH i drugim državama širom svijeta

vjere. Osim učioničkog, nije bilo dovoljno prostora ni za prihvata i boravak učenika prije početka nastave, što je otežavalo rad škole, pogotovo u toku zime i nevremena. Nedostajala je, takođe, jedna odvojena službena prostorija (kancelarija) za prijem roditelja i druge povremene sastanke

Uz učionički, Sarajlić je zahtijevao da se u školi dogradi adekvatan prostor i za te potrebe. Međutim, usljed ratnih prilika, zahtjev nije ni riješavan, a školski organi su se, zajedno sa svojim učiteljem, snalazili kako su znali i umjeli. Do rješavanja toga problema doći će nakon završetka rata i to tek kroz 12 godina, kada je 1927. godine za vrijeme Kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca izgrađena četvororazredna škola u Zelinji Srpskoj,⁸ pa djeca iz toga sela nisu morala dolaziti na nastavu u Zelinju Srednju.

8 ABH, VS, šifra 248-173-17.